

08.04.2013

Ulkoministeriö
Pohjoisen Euroopan yksikkö /Arto Halinen
Laivastokatu 22 H
Helsinki PL 431
00023 Valtioneuvosto

Asia **Lausuntopyyntö Suomen uudistettavasta arktisesta strategiasta**

Tausta

Pääministeri asetti 31.10.2012 ministeriöiden edustajista koostuvan työryhmän, jonka tehtävänä on valmistella uudistettava Suomen arktinen strategia hallituksen iltakoulussaan 10.10.2012 hyväksymien arktisten linjausten pohjalta.

Strategiatyöryhmä pyytää Suomen Akatemialta lausunnon Suomen uudistettavasta arktisesta strategialuonnoksesta. Erityisesti pyydetään näkemystä keskeisistä tavoitteista sekä toimenpide-ehdotuksista. Lausunto pyydetään lähettämään 8.4.2013 mennessä sähköpostitse työryhmän sihteerille.

Lausuntopyynnölle lähetetyssä strategialuonnoksessa ei esitetä toimenpide-ehdotuksia.

Suomen Akatemian lausunto strategialuonnoksesta

Suomen Akatemia yhtyy esitettyyn Arktisen Suomen visioon: *Suomi on aktiivinen toimija, joka osaa sovittaa yhteen arktisen ympäristön reunaehdot ja liiketoimintamahdollisuudet kansainvälistä yhteistyötä hyödyntäen kestäväällä tavalla.*

Uudistetun arktisen strategian luonnoksessa Suomen kansalliset arktisen politiikan tavoitteet on esitetty kattavasti. Tavoitteet ovat kannatettavia.

Strategialuonnoksessa lähdetään vision jälkeen liikkeelle teemalla ”Arktinen Suomi arktisena osaajana”. Osaamisen painottaminen onkin erittäin tärkeätä, koska vain sen pohjalta voidaan rakentaa pysyvää hyvinvointia. Suomen Akatemian näkökulmasta ehdotetut ajatukset arktisen osaamisen tietopohjan vahvistamisesta ovat kannatettavia; erityisesti on syytä nostaa esille tarve vahvistaa tietopohjaa sekä perustutkimuksen että soveltavan tutkimuksen osalta. Samoin on syytä korostaa arktisen tutkimuksen monitieteistä luonnetta.

Ympäristömuutoksen nopea eteneminen antaa aiheen pohtia hyvin vakavasti niitä toimia, joilla muutosta voidaan hillitä ja siihen voidaan sopeutua. Tämä vaatii kaikilla hallinnonaloilla selkeitä päätöksiä. Koska ympäristömuutoksella tulee olemaan suorien vaikutustensa lisäksi myös hyvin paljon epäsuoria vaikutuksia (esim. tiettyjen alueiden

elintarviketuotannon selkeä aleneminen), on tutkimuksessa ja selvitystyössä kiinnitettävä huomiota myös epäsuoriin vaikutuksiin.

Arktisen tutkimuksen merkityksen selkeä kasvu edellyttää yliopistoilta, tutkimuslaitoksilta ja tutkimuksen rahoittajilta päätöksiä, jotta tiedontarpeeseen pystytään mahdollisuuksien mukaan vastaamaan.

Arktinen tutkimus Suomen Akatemian nykyisessä rahoituksessa

Lausunnon loppuosassa Suomen Akatemia esittää yhteenvedon Akatemian arktiseen tutkimukseen kohdistuvasta rahoituksesta.

Suomen Akatemian vuosien 2011-2012 rahoituspäätöksistä n. 8,3 miljoonaa euroa kohdentui arktiseen tutkimukseen. Tämän lisäksi joka neljäs vuosi haettavissa oleva Etelämannertutkimuksen haku tuki vuonna 2012 polaaritutkimusta 2,5 miljoonalla eurolla. Rahoitus myönnetään alan parhaille tutkijoille kilpailuun perustuen.

Strategialuonnoksessa muistutetaan arktisen alueen muutoksen liittyvän erityisesti ilmastonmuutokseen, luonnonvarojen hyödyntämiseen ja maankäyttöön. Nämä vaikuttavat sekä alueen ympäristöön että yhteiskuntaan ja vaativat siksi monitieteellistä tutkimustoimintaa. Suomen Akatemian tutkimusohjelmat pyrkivät monitieteisten ja tieteidenvälisten tutkimushankkeiden avulla vastaamaan tieteen ajankohtaisiin kysymyksiin ja yhteiskunnan suuriin haasteisiin. Useissa meneillään olevissa Suomen Akatemian tutkimusohjelmissa kuten *Akvaattisten luonnonvarojen kestävä hallinta (AKVA)*, *Ilmastonmuutokset – vaikutukset ja hallinta (FICCA)*, *Kestävä energia (SusEn)* rahoitetaan hankkeita, jotka luovat arktisiin asioihin liittyvää uutta tietoa.

Suomen Akatemian hallitus on määritellyt kuusi yhteiskunnallista haastetta, jotka se huomioi päättäessään tulevista tutkimusohjelma-aiheista: *pohjoinen ilmasto ja ympäristö, kestävä energia, kulttuurien vuoropuhelu, terve arki kaikille, oppiminen ja osaaminen mediayhteiskunnassa sekä väestön ja yksilön ikääntyminen*. Suomen Akatemian hallitus suunnittelee (päätös 25.9.2012) käynnistävänsä energiatutkimuksen ja arktisen tutkimuksen ohjelmat (haut vuonna 2014).

Suomen Akatemian valmisteilla olevan arktisen tutkimusohjelman tavoitteena on vahvistaa pitkäjänteisesti korkeatasoista, poikkitieteistä ja ongelmalähtöistä arktista tutkimusta Suomessa. Ohjelmalla vahvistetaan Suomen asemaa kansainvälisenä arktisena huippuosajana. Arktinen tutkimusohjelma antaa myös mahdollisuuden tiivistää kansallisten toimijoiden yhteistyötä.

Kansainvälinen tutkimusyhteistyö

Strategialuonnoksessa esitetään Suomen keskeiseksi tavoitteeksi Suomen arktisen aseman vahvistaminen ja kansainvälisen yhteistyön laajentaminen. Suomen Akatemia työskentelee kansainvälisen tutkimusyhteistyön vahvistamiseksi. Tuleva arktinen tutkimusohjelma tarjoaa erinomaiset mahdollisuudet kansainväliselle tutkimusyhteistyölle. Parhailaan selvitetään mahdollisuutta pohjoismaiseen arktiseen tutkimusohjelmaan NordForskin NoriaNet-Arctic hankkeessa. Myös Kanadan, Venäjän ja Yhdysvaltojen kanssa keskustellaan mahdollisesta tutkimusyhteistyöstä.

Suomen Akatemia rahoittaa yhdessä muiden pohjoismaisten rahoitusorganisaatioiden kanssa vuonna 2010 alkanutta pohjoismaista Ilmasto, ympäristö ja energia-alan huippututkimusaloitetta (TFI). Tässä viisivuotisessa n. 51 miljoonan euron ohjelmassa arktisuus on yksi läpileikkaavista teemoista.

Suomen Akatemia on vahvasti mukana eurooppalaisessa tutkimusyhteistyössä, kuten EU:n yhteisen ohjelmasuunnittelun aloitteissa (JPI), joissa pyritään yhdistämään kansallisia voimavaroja mm. luomalla yhteiset strategiset agendat ja avaamalla yhteisrahoitteisia hakuja. Useilla JPI:illä, kuten *Water challenges for a changing world* (Water JPI), *Connecting climate knowledge for Europe* (JPI Climate), *Healthy and protective seas and oceans* (JPI Ocean), on yhtymäkohtia pohjoisen/arktisen alueen tutkimukseen.

Myös Itämeren alueen yhteinen tutkimus- ja kehitysohjelma BONUS (2010-2016) vahvistaa pohjoisen ja kylmän ilmanalan osaamista. Ohjelmassa painotetaan erityisesti tutkimuksen ja tiedonkäyttäjien välistä vuoropuhelua. BONUS-ohjelman hankkeiden rahoituksesta vastaavat yhtä suurella osuudella EU komissio ja Itämeren alueen tutkimusrahoittajat, vuoden 2012 hauissa ohjelmalla on käytettävissä 38 miljoonaa euroa. Tästä summasta Akatemian rahoitusosuus suomalaisille tutkijoille on n. 3,8 miljoonaa euroa. Myös Venäjän perustutkimusrahasto (RFBR) osallistuu meneillään olevaan hakuun.

Suomen Akatemia tukee arktista tutkimusta myös osallistumalla kansainvälisten tutkimuksen infrastruktuurien rahoittamiseen. Eurooppalaiseen mittausasemaverkostoon, Integrated Carbon Observation Systems (ICOS) kuuluu useita Suomessa toimivia havaintoasemia. Suomen Akatemia on tukenut Suomen ICOS-hanketta 2,6 miljoonalla eurolla vuosina 2011-2012. ICOS-hankkeessa mukana olevat jäsenmaat ovat tukemassa Suomen isännöityä koko hankkeelle, jolloin päämaja sijoittuisi Helsinkiin.

European Incoherent Scatter Scientific Association (EISCAT)-sirontatutkan mittauslaitteilla voidaan tutkia mm. revontulia ja ilmaston muutosta yläilmakehässä. Yksi neljästä mittausasemasta sijaitsee Sodankylässä. Suomen Akatemia on EISCAT:n jäsenorganisaatio ja maksaa vuosittain jäsenmaksua n. 360 000 euroa.

Suomen Akatemia rahoittaa monipuolisesti arktista tutkimusta ja osallistuu aktiivisesti hankkeisiin, joilla edistetään alan kansainvälistä tutkimusyhteistyötä. Akatemia on valmis lisäämään osallistumistaan Suomen arktisen strategian tavoitteiden toteuttamiseen.

Pääjohtaja

Heikki Mannila

Ohjelmapäällikkö

Tuula Aarnio